

83. ՔՅԵՌԻՆ ՈՒ ԽԱՐՁԵՆ

Քյեռին շատ կհղ մարթ էր, կհղութին կաներ:

Անու խարզեն պըստիկ էր, էլնվ, կյըննց մնթ քյեռին, էսաց.

- Քյեռը, զի՛ էլ տար խն քյի կհղութին:

էսաց. - Խարզն, քու մոտեն կհղութին չի՛ կն, էն արը, էր-թանքյ:

էլնն կնցին ծառըմ տակ, էսաց. - Խարզն, տու կա՛ց ըստն, իս իլնիմ ծառվե:

էսաց. - Վըրե՞ տիլնիս ծառվե, նն՛ ֆեքը կա, նն՛ պնն:

էսաց. - Անծեղ պուն տրիր հանդե, տիլնիմ, անու ծղվիր կհղնամ, ան չնկնխը:

Քյեռին ընչ էլնվ ծառվե, անծղկու ծղվիր կը կհղներ, խարզեն էլ էլնվ, անու շըլվալ ոռեն էխան, կհղցալ, ան չնկնխալ:

Քյեռին որ էճնվ, իրը տակ, խարզեն էսաց. - Ծղվիր պիրի՞ր:

- Ապն, իս ընցնն՛ մարթ իմ, գի ծղվիր, անծեղ չնկնխալ:

Խարզեն էսաց. - Քյեռը, հո՞ւր ը քու շըլվալ:

Կիրիշկը՝ շըլվալ չըկա վերա, էսաց. - Խարզն, ապա հո՞ւր ը իմ շըլվալ:

էսաց. - Քյեռը, կա յե տու տընեն չի՞ս պիրիր:

էսաց. - Խարզն, վոլա՛, ընչ իս իկը ըստն, իմ շըլվալ վնր ծի էր:

էսաց. - Կա յե մնացիր ծառվե:

Ան էլ էլնվ ծառվը, ճըղեճող կան իրը, շըլվալ չըկընդնվ, տնոցալ, էճնվ տակ, էսաց. - Խարզն, շըլվալ չըկընդն, կուրսալ, կյըննց:

Եսաց. - Ա՛րը, քյե՛ռը, տաւ ծի փարե՛մ չը՛ր խըսաբը, վոլա՛, քու չըլվալ իսն իմ կողցիր:

Ան էլ համա՛ խասավ, խարզը քամակ տըփտըփից, Եսաց. - Վոլա՛, տաւ ծի վոջ տը կըտրիս:

Էլան, կանցին, ալ թո՛ւ կողութին չըմնաց, որ չարին: Խաբա՛ր կյընաց, խասավ թակավորին: Թակավոր փարման արավ, չըկարգավ խաներ տաւս:

Ան էլ իպը էրկու զանփոյա, դավե՛մ իտու անուկնց հերճիվ, անուկնց թամբը արավ, Եսաց. - Գի դավեն կի յա շուկու մեջ, լա տալք չըմոթխըսնեք դավին, լա զանուկ աչկ պըռնե՛ք վըրա, մըհա՛ վո՛վ տը կողնա ըզնա դավեն. վով կողնա, տանը, էրթե՛ք պըռնե՛ք, պերե՛ք, վո՛վ կիլը, թըխ իլը:

Զանփոյեք աչկ մոտեն թարթիցին, չըթարթիցին, խարզեն ըզդավեն քյըփսից տուն ինը:

Զանփոյեք կիրիշկին՝ դավա չըկա:

- Ալ ի՞նչըխ անինք, որ անինք, ընչ էրթանք թակավորը մոտ, մի վիզ տը կըտորը, ալ ի՞նչըխ անինք:

Էլան, մարդեն արուկ կանցին:

Թակավոր Եսաց. - Զո՛ւր ը դավեն:

Սիցին. - Թակավո՛ր ապրած կենաս, վոլա՛, դավեն մի մոտեն կողցան, չանխանք:

Թակավոր մաջլիսըմ իտը. - Ապա ի՞նչըխ անինք, որ նա կողիր խանինք տաւս:

Պառավըմ իրը, Եսաց. - Իս էրթամ, խանիմ տաւս զան դավեն:

Եսաց. - Որ խանիս տաւս, քի կանգամ փարա տը տանք:

Պառավ կյըտներ դավեն դուր ին կերած: Էլավ, կյընաց խարզը տուն, խարզեն տուն չէր, կընքյտիր մենակ են: Պառավ առից լաց: Անցկո՛ւն անցունք կը թափը աչկիրուց:

Սիցին. - Պառա՛վ, ան տաւ վըրե՞ կը լաւ:

Եսաց. - Քոռներ պառվու աչկիր, մեկ տըղա կեր պառվուն, խիվանդ ը, կը մեռնը, դավու միս կուզը, չըկա:

Ան կընքյտիրն էլ էլան, փըշու՛մ միս տըվին պառվուն:

Պառավ էլավ տաւ, խարզեն տեմ առից, Եսաց. - Պառա՛վ, ան ի՞նչ միսը:

Եսաց. - Աստված շեն պախը նա տուն, իմ լաճ խիվանդ էր, կանցը, նա խշուր միս տըվին:

Եսաց. - Տարգը՛, պառա՛վ, չըխտ ան փըշուր ը տըված, էր-
թանք, իս շատ տամ:

Պառավ մըտավ տուն ինը: Խանջարըն՝ էգար փուր, պառավ
ընգավ հատը, մեռավ: Քյեշից ներքյըն տունվե, խուր փուրից, ըզ-
պառավ խուրից:

Իրը թախ կընքյտիր, Եսաց. - Գոռքագո՛ռք էլնեք, կընքյտի՛ր,
տաւ զի տեք խեխտի՞լ:

Էլմէ կանցին, թանկավորին սիցին. - Պառավ կուրցավ:

Պառավըն էլավ, իրը մա թանկավոր, Եսաց. - Քու կա՛ վար ծի,
իս ան կաղ կընդնիմ:

Թանկավոր Եսաց. - Տու կընդնիս, ի՛նչ մըրագ անիս, իս կը
տամ:

Պառավ կըննաց, ընգավ տընիր, մա տընեն մա տուն, որտեղ
յա, կըսը. - Աստծո՛ւ սիրուն, իմ լաճ խիվանդ ը, ըղտու միս արած
տեղ, ծի տուն ըղտու միս չըկա՞:

Դուր կըննաց, չէլավ, չուր կըննաց քյեռու խարզը տուն:

Հանդե մարթ չըկեր տուն, կընքյտիր սիցին. - Աստծու
սանդղեն մի մարտիրուն, քանի՞մ քյի կըպը միս:

Էլան, քանսե՛մ տըվին պառվուն, տարավ:

Պառավ կիլըն տառ, մահլանգա կանը. - Ի՞նչըխ տանիմ՝ մա
տուն ճանչընամ:

Տըռան հիրճիվ տավըն քյըլս կիլըն, հանա ուր լուպ կը տա
մեչ, կը գանը տըռան վերեն, կիյա:

Քյեռը, խարզեն էվարման դոր կը կան տուն, կիրիշկին, կը
խին՝ տառ մըշանուկ ը, մըտան տուն, սիցին. - Կընքյտի՛ր, մա վո՞վ
իկիր մի տուն:

Կընքյտիր սիցին. - Մարթ չէ:

Սիցին. - Ախըր հասօր մարթ իկիր մի տուն:

Անունք սիցին. - Վոլա՛, թու՛ մարթ չիկիր, մընակ պառավըն
իկիր, փըշու՛մ ըխտու միս տարիր՝ անու լաճու խանար տեղ:

Սիցին. - Ծի խե՛րն անըծեք, անիկ զո՞ր տեղու խանար ը
տարիր:

Քյեռըն Եսաց. - Խարգա՛, իլը՛, կախ ը, ըզմի տառ պըռնին:

Պառավըն էլ չըխտ գի միս տարիր, կանցիր մա թանկավոր,
սըիր. - Իս քու կաղ կընդնա: Խըլիսուն անքա՛ր տու ծի, իս յան,
պըռնիմ:

Թանկավոր էսաց. - Շա՛տ աղեկ:

Քյեռը, խարզեն էլան ան հիրիկըվնոմ, խարզեն կողովըմ շըլկից, պիվ տըրին հինը, ընգան տըռնետուռ, ո՛ր տուռ կանցին, քյեռին ծեռ իտու մանչ քյըլսին, էգան վան տըռան, չուր կանցին թանկավորը տուռն էլ նըշանիցին, իկին ռանհաթ պառկան, քյըռան:

Խըլխուռն շուտ պառավ էլանվ, կյըռնաց մա թանկավոր, թանկավոր բուլուկըմ անքան իտու անու, պառավ առից, կյըռնաց, որ տուռ կիյա՝ նըշանուկ ին տըռնիր, վուլա, էլ չըկյըտցավ յեր քյեռու, խարզը տուռն: Պառավ շիվարավ, մընաց:

Ասքանն էլ կուշտըմ ըգպառավ տըլփիցին, տանցան, կանցին մա թանկավոր, սիցին. - Թանկավոր ապրած կենաս, պառավ էսաց՝ իս տուռ նըշանիր իմ, մինքյ ո՛ր տուռ կանցինքյ, նըշանուկ էր, պառավ ան չըճանչցավ ըգտուռ:

Թանկավոր մալիանգ արավ, պանըմ ուր կյըլխու առավ: Պիրին հախպըռ ճամբախ ոսկը փըռիցին, էրկու գանփթիյա էլմէլ տըրին հանդե կանրավուլ, գանտնու կայնան, կիրիշկին, ընչ խալկ կիյան ճըրու՝ վով մանչ կըզվը առնը, գան պըռնին: Վով մանչ կյըռնաց, չըկըզվավ գոսկին առնը: Խարզեն էլ իպը, փափուլըմ կարից ուր խանար, թանամ նիտը կես, տարավ իտը մանչ կըպրին, գանտ փափուլ խականվ ինը, էրկու աման պըռնից ծեռ, կյըռնաց ճըրու, դո՛ւր ընչ ոսկը կա, ոտ կը տըռնը վերա, մեն կըպավ ոտաց տակ, մեկ խատ էլ չըմընաց:

Շուքյ իտու, մաղրաբ իտու, կանրավուլքիր իկին, սիցին. - Մի ոսկիքյ քանդինքյ, տանինքյ, գի մարթ չըկըզվավ ոսկին առներ, որ պըռնենքյ:

Էլան, իկին իրիշկիցին, կը խին՝ ոսկի չըկա, ըզմեն էլ տարած:

- Ալ ի՞նչըխ անինքյ, որ անինքյ, հաս տիր թանկավոր մի վիզ տը գանը:

Կանցին, թանկավորին սիցին. - Վուլա՛, ոսկիքյ կաղցան, մինքյ չանխանքյ, մինքյ չըտեսանքյ մարթ կըզվեր կյետին, որ մինքյ պըռնենքյ, պերենքյ, լա ոսկիքյ չըկա. խանգար մարթ կանցին, իկին, չըկյիտցանքյ՝ վովն ը տարիր:

Թանկավոր թաժա խըզինե՛մ շինից քաղքեն գանտըն, մեչ լիքյ փարա արավ, չուրսպիւլիւր լըղըմ իտու փուրիլ, կուպըր խալից, իլից, ան լըղմիր լիքյ կուպըր արավ:

Քյեռը, խարզեն երկու-իրիք տիր ըզթանկավորը խըզհնեն կըտրիցին: Թանկավորն էլ կյընաց խըզհնը պիւլիւր իտու փուրիլ, լիք կուպըր արավ:

Խարզեն էսաց. - Քյեռը, ի՛լը էրթանք թանկավորու խըզհնից աղու՛մ փարա խանինք, պիրինք, ուտինք:

Կանցին, խասան լըղմը պերան, խարզեն էսաց. - Քյեռը, տաւ շատ ուստա իս, ընցը՝ իս հիտիվ քի կյան:

Նանչ քյեռին ոտ էթալ մանչ կըպրին, չուր մեջք ինը կյընաց մանչ կըպրին:

Էսաց. - Խարզա՛, ապա իս ի՞նչըխ անիմ, որ անիմ, իս մը-նացը մեչ:

Ան էլ ոտ իտը վար թիվին, թըռավ, ընցավ, չանթե՛մ լիք ոսկը արավ, իրը, որ էլմէլ իտը վար քյեռու թիվին, թըռավ, ընցավ: Քյեռին անցկում խորվավ մանչ կըպրին, հանա կյըլոխ կերեվա:

Խարզեն ուր միտվե էսաց. «Կան, զիմ քյեռին կը տիսնին, զան տը ճանչընան, զի էլ տը ճանչընան, տը խարցնին՝ քու ընգյիր վո՞վն ը, ան էլ ուր անճարուն բնենավե տըսը»:

Ան էլ խանջարըմ էթալ ըզքյեռու ծեռ, ըզկյըլոխ կըտրից, առից, կյընաց:

Առից, տարավ տուն, քանկընըկ իրը, սաց. - Յո՞ւր ը քու քյեռին:

Էսաց. - Ա՛ռ ըզկյըլոխ, զան ըսքի:

Անունքյն էլ առին լաց վար քյեռու կյըլտուն:

Խըլիսուն թանկավոր անախավ, իրիշից՝ խըզհնեն էլմէլ տարած: Կյընաց, իրիշից, ջանդակըմ գի մանչ կըպրին: Փուրիցին, խանիցին տաւս, մարթ չըճանչըցավ՝ նա ինչ մարթ էր: Դոր առին, տարան թըլցին վար հախպըր ճամխին, կանաճուլ տըրին հերճիվ, կանաճուլքյիրուն թամբը արին՝ վո՛վ ընչ վերեն լա, պըռնեցե՛ք:

Դալալ տըվին կանչիլ, որ մարթ չըմընա տուն, մեն էլ յան ճըրու, թը՛ կընըկ: Խարզեն չըխտ կյըտմա, ան էլ ուր աման առից կյընա ճըրու, կը խը՝ քյեռու ջանդակ գի հատը, ան էլ չըխտ կայնիր հատը: Սեն կիյան կը կան, մարթ չիրիշկը հինը: Քանկընըկ ընչ կյընաց, սեռտ մըռմըռաց, խարզեն խասավ, աքիւցըմ էզան, անու աման կուտրից, կանաճուլքյիր իկին, տը պըռնեն, սիցին. - Տու վըրե՞ կը լաւ:

Խարզեն էսաց. - Ապա ուր աման կուտրիր, ան աման ապով կըլն:

Կընըկն էլ էսաց. - Իմ աման կուտրիր, որ յամ տուն, իմ իրիկ ըզի տը տըփը, անու ապով կը լնմ:

Ձանփթիյեն էլ էխան, էրկու կուրուշ իտու, էսաց. - Կըննա՛ տուն, մի՛ լն:

Դոր խնթար տըվին թանկավորին. - Տեր-տիրական չըկա ան ջանդակին:

Թանկավորը ախչիկ էսաց. - Չաղըրըմ գարկե՛ք ծի խանար, ատ ջանդակն էլ թըլցե՛ք իմ չաղըրը տառ, ատ ջանդակը կանրավու իսն իմ:

Խարզեն քանընգան էսաց. - Թըխ տանին հանդե, իս իմ պան կըտնամ:

Ատ էլ ի՛նչ արավ. խարիր կուրուշ իտու, էշըմ առից, ըզ-չվանքյտիր կապից վերա, հանեն օր կերթեր փետը: Նանչ կը մըթներ, կերթեր. որ կերթեր, խաղ կըսեր:

Թանկավորը ախչիկ էսաց. - Նա ի՞նչ մարթ ը, դայմա ատ խաղ կըսը:

Կանչից, իրը չաղըր, էսաց. - Ատ դո՞ւր տը յաս:

- Շիվար մարթ իմ, կերթամ պեռըմ փետ կը պիրիմ, իդարա կանին:

Էսաց. - Քու պեռ փետը կյին քա՞նը կուրուշ ը:

Էսաց. - Իրիք կուրուշ:

Էսաց. - Խանեն քու փետը կյին իս կը տամ, նըստը՝ փըշու՛մ գրուը՝ իմ սոթըր կն:

Նըստավ, բոմ խիտ գրուցից, էսաց. - Ձի դաստո՛ւր տու, իս իլնիմ տառ, պուզիմ, կնմ:

Էսաց. - Իմ կեն վար քյի չի՛ կն, վախանամ տառ փախիս:

Էսաց. - Նա թիլ կա՛պը իմ մատ, թիլը ծեր պըռնը՝, չուր իս յամ, պուզիմ, կնմ:

Որ էլնվ տառ, ան թիլ կըտրից, հըրկեն թիլըմ կապից հինը, կըննաց մատ էշ, հանա լազ խասավ, ըզջանդակ կապից վար իշուն, էշ զուր ջանդակ առից, կընաց տուն, ինք տանցավ մատ ախչիկ:

Նըստան հանդը, չուր խըլիսուն գրիցիցին, էսաց. - Խա՛նըմ, լիւսցավ, ծի դաստո՛ւր տու, իս էրթամ:

Էսաց. - Դե՛, քի դաստուր ը, կըընա՛:

Էլավ, իրիշկից, ապա կյիտը՝ էշ չըխտ կացիր, հաճա՛ Էլաց, բըռաց, իտու մանչ ուր կըլխուն:

Թակավորը ախշիկ էսաց. - Ատ ի՞նչ էլավ քի:

Էսաց. - Վոլա՛, տաւ իմ տուն ավրիցիր, իմ իդարեն, իմ ճըժ-կըտիրուն՝ ան մեկ էշն էր:

Թակավորը ախշիկ էլավ իրիշից՝ մընչ էշ կա, մընչ էլ քան-դակ կա:

Էսաց. - Տաւ վըրե՞ կըլաս, իս քաւ իշու կյին կը տամ:

Թակավորը ախշիկ էլավ, կըընաց մատ խեր, էսաց. - Էլած պան ը, մինք ըզկոզ խանինք տաւս:

Էսաց. - Կըընա՛, դալալ տու կանչիլ, մա կոզ ո՞րն ը, կա, զինք բալու անը, իս զան տ'անիմ թարխան: Նա մեկէլ կըռալ-քիրու ամոթուն իս չիմ կա՛նա խա մարթու զրուցը:

Խարզեն էլ էլավ, բըստա կըընաց մա թակավոր, էսաց. - Նա պանիր մեն իսն իմ արիր, լա տաւ թը իմ վիզ կըտրիս էլ, տաւ կը-տիս, իզին տո՛ւ, մեկ պան էլ կա, իս անիմ, իմ կաթըլ քի խալա՛լ ը:

Էսաց. - Չը՞ իս չըմ կըլտը՛ տաւ ինչ տ'անիս:

Էսաց. - Ին տը յամ, Մուսկուվու թակավոր կոզնամ, պիրիմ:

Էսաց. - Որ տաւ անթարզ պա՛մ անիս, տաւ մեկ տըրե թարխան իս:

Էսաց. - Քոչըմ ծի խամար կըընը՛, քանոսուն խատ զանգակ:

Կըընից, իտու հինը, ան էլ ըզքոչ զինից, էխան տիկ, զան-գակտիր կախից անու մազիրուց, փաթըթից, իտը չանթենվե, կըընաց:

